

Інституційна транскордонна співпраця в контексті розширення ЄС: проблеми та перспективи Карпатського єврорегіону

Аналізуються особливості Карпатського єврорегіону в контексті розширення Європейського Союзу. Аналізуються головні протиріччя, які перешкоджають ефективному розвитку єврорегіону, а також його досягнення. Розглянуто точки зору українських та іноземних науковців щодо досягнень та проблем в діяльності єврорегіону. Наведено визначення понять «єврорегіон» і «транскордонне співробітництво».

Ключові слова: кордон, єврорегіон, прикордонне співробітництво, транскордонне співробітництво, євроінтеграційні процеси, ЄС.

Геополітичний простір сучасної Європи внаслідок розширення Європейського Союзу, зазнав змін. Нова система відносин в Центральній–Східній Європі, зокрема на регіональному рівні, вирізняється інтенсивністю політичних процесів, що є надзвичайно актуальним для сучасних досліджень.

В рамках європейської системи відносин відбуваються політичні процеси, які вчені умовно ділять на чотири структурні рівні: загальноконтинентальний, регіональний, субрегіональний та міждержавний. Проте, основні структурні процеси в європейській системі відбуваються на регіональному рівні [18, с.1].

Особливе місце у відносинах ЄС з країнами Східної Європи займає транскордонна співпраця, як механізм вирішення проблем з обох сторін кордону. Ще після Другої світової війни стало зрозумілим, що велике коло проблем з обох сторін кордону можна врегулювати за допомогою прикордонної співпраці. Виникла ідея утворення єврорегіонів, як форми співпраці спрямованої на пом'якшення несприятливих наслідків існування кордону, подолання периферійності прикордонних територій, покращення умов проживання населення прикордоння, налагодження добросусідських відносин, подолання історичних стереотипів та упереджень.

Обґрунтування потрібності прикордонного співробітництва міститься в Європейській хартії прикордонних та транскордонних регіонів, яка була прийнята 19 листопада 1981 року на німецько – голландському прикордонні.

За останні роки питанням транскордонного співробітництва та функціонування прикордонних територій держав–членів Карпатського

еврорегіону в своїх працях значну увагу приділили такі українські вчені, як М.Долішній, П.Луцишин, Н.Луцишин, Н.Мікула, Є.Кіш, Н.Мітряєва, Б.Гудь; польські вчені М.Маліковські, К.Маліцкі, Г.Котарські, А.Міщук, А.Новак, В.Малендовські, М.Щепаняк, Т.Борис та ін. З розширенням ЄС на схід, питання діяльності Карпатського еврорегіону отримало чергову актуальність.

Метою даної роботи є розгляд особливостей діяльності Карпатського еврорегіону, в контексті політики розширення ЄС на схід; аналіз його досягнень та головних протиріч, які перешкоджають ефективному розвитку еврорегіону, врахувавши точки зору українських та іноземних науковців.

Транскордонна і еврорегіональна співпраця є одними з основних елементів стратегії інтеграції Європейського Союзу. ЄС до еврорегіонів відноситься як до певної форми залучення нових держав до складу структур об'єднаної Європи. Саме цю особливість політики ЄС спробуємо простежити в даній статті.

Еврорегіональна співпраця вирізняється високим рівнем інституціоналізації структур прикордонного співробітництва. Транскордонна співпраця набирає рис еврорегіональної з моменту впровадження сталих, міцних інституційних форм співпраці, на основі створення асоціацій, рад, секретаріатів, робочих груп, урядових комітетів т.ін., а також на основі налагоджених зв'язків з спеціалізованими регіональними та міждержавними органами координації транскордонного співробітництва [19,с.2].

Політична особливість транскордонного співробітництва для України та більшості європейських держав – це важливий елемент європейської інтеграції.

Перший еврорегіон EUROREGIO був утворений в 1958 році між Німеччиною та Нідерландами. Від його назви і виник термін еврорегіони, який не є офіційним, адже не використовується в офіційних документах ЄС.

Українськими дослідниками було зроблено чимало спроб визначити поняття еврорегіону. Теоретичною розробкою понять «транскордонне співробітництво» та «еврорегіон» займалися П.Ю. Беленькій, Н.П. Луцишин, Н. Мікула, Т. В. Терещенко, І.Ілько, М.Палінчак, М.Лендъєл, М.Долішній. Н. Мікула у монографії «Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво» дає визначення транскордонного співробітництва, аналізує його характерні ознаки [1;10;13;17].

Проте, серед українських вчених досить детально поняття «еврорегіон» та «транскордонне співробітництво» дослідив І.Студенніков. Базуючись на основних положеннях Мадридської конвенції 1980 р., методичних документах щодо транскордонного співробітництва, І.Студенніков запропонував дефініцію: «еврорегіон – це форма транскордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади прикордонних регіонів двох або більше держав, що мають спільний кордон, яке спрямоване на координацію взаємних зусиль і здійснення ними узгоджених заходів в різних сферах життєдіяльності у відповідності до національних законодавств і норм міжнародного права для вирішення спільних проблем і в інтересах людей, що населяють його територію по різні сторони державного кордону» [16].

Для порівняння наведемо визначення терміну «єврорегіон» польсько-го вченого Е.Левчука. Він «єврорегіон» визначає, як «правове формування районів для більш тісного співробітництва суб'єктів, які представляють декілька держав, розташованих в Європі з спільним кордоном» [8,с.5]. очевидно, вадою даного поняття є його стислість.

Поняття «транскордонного співробітництва» відносять до офіційних, адже сформульоване в «Європейській рамковій конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями» і, на думку більшості вчених, є найбільш вдалим: «Транскордонне співробітництво означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох Договірних Сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей» [4].

Ініціативи з утворення єврорегіонів в Україні виникли в 90-х роках ХХст. Перші транскордонні зв'язки було налагоджено між Кроснянським воєводством Польщі, регіонами північно-східної Угорщини та Закарпаттям. Місцеві органи влади спробували перевести транскордонну співпрацю в інституційні рамки.

Варто назвати перші приклади транскордонної співпраці в цьому регіоні. Зокрема, у 1990 р. в Угорщині було ініційовано створення Асоціації «Карпати-Тиса», проведено транскордонний ярмарок у м.Ясло (Польща), семінар на тему «Можливості співробітництва між прикордонними регіонами Польщі, Чехословаччини, Угорщини та України». Зокрема, на семінарі було підписано Декларацію, яка започаткувала Міжрегіональну раду з питань співробітництва у зоні Карпат [9,с.3].

Досвід Балкан поч. 90-х років ХХ ст. звернув увагу світу на Центрально-Східну Європу, підштовхуючи до ініціатив, які мали стати шансом попередження та зменшення гостроти «непотрібних явищ»[22,с.78]. Для європейської спільноти завжди було важливим, і залишається надалі, – турбота про зміцнення своєї безпеки, особливо вздовж кордонів. Дивлячись на досвід Західної Європи, такою інституційною формою забезпечення стабільності вздовж кордону на осі Балтика-Адріатичне море став єврорегіон. **Адже**, одним з концептуальних принципів будівництва об'єднаної Європи є міжрегіональне співробітництво держав. Особливу активність в Центрально-Східній Європі в створенні єврорегіонів проявила Польща, яка стала ініціатором утворення єврорегіону «Померанія» (1992 р., Польща – Німеччина – Чехія).

Важливим інструментом у вирішенні нагальних проблем розвитку і гармонізації добросусідських і партнерських відносин прикордонних регіонів Центрально-Східної Європи став Карпатський єврорегіон. Це перший єврорегіон утворений на пострадянському просторі. Договір про утворення єврорегіону підписано 14 лютого 1993 року в м.Дебрецен (Угорщина) між представниками регіонів України, Польщі, Угорщини, Словаччини [21,с.8]. В урочистостях взяли участь міністри закордонних справ країн, а також секретар Ради Європи Катеріна Лалюм'єр [9,с.3].

Для ініціаторів утворення єврорегіону, очевидно, було зрозумілим, що інтеграція Польщі, як і України в європейський політичний та соціальний простір шляхом діяльності Карпатського єврорегіону створить додаткові можливості для модернізації та інноваційного розвитку держави.

Європа чітко вбачала в стратегічній перспективі стабільність континенту, а політичні взаємовідносини регіонів – як передумову цієї стабільності. Рациональним підходом до посилення спокою в Європі стало стимулювання прикордонної співпраці єврорегіонів.

На момент утворення Карпатський єврорегіон (1993 р.) охоплював територію 53200 кв. км. з 5 млн. чол. населення. Протягом п'яти років ці показники збільшилися відповідно до 132651 кв. км і 14 млн. населення [5]. На кінець 2002 року Карпатський єврорегіон уже охоплював територію понад 141 тис. км., де проживає понад 15 млн. осіб [22,с.79]. Він утвердився як найбільший єврорегіон в Європі.

На установчій конференції 14–16 листопада 1996 року у м.Рейні (Німеччина) керівники АПРЕ (міжнародній асоціації єврорегіонів) прийняли Карпатський єврорегіон як повноправний член під реєстраційним №56 [6,с.10].

Єврорегіон став запорукою стабільності, пом'якшення конфліктогенності територій Східної Європи. Основна мета заснування єврорегіону в основному виконана – в регіоні існує національне порозуміння. Єврорегіон підтвердив своє головне призначення як організатор та координатор економічного і культурного співробітництва сусідніх регіонів [2,с.28;11,с.3].

Разом з цим до **позитивних сторін** існування єврорегіону варто віднести наступне.

1. Карпатський єврорегіон довів свою ефективність в соціальній, культурній та економічній сферах діяльності. До прикладу, десять вчителів із Марамурешського повіту Республіки Румунія в вересні 2010 року навчалися на курсах підвищення кваліфікації з української мови та літератури на базі Івано–Франківського Інституту післядипломної педагогічної освіти. В ході зустрічей керівників Івано–Франківської області та Марамурешського повіту поновлено Угоду про співробітництво між Івано–Франківською облдержадміністрацією та повітовою радою Марамуреш.

Відбулася інтенсифікація зовнішньоекономічних контактів між територіями; налагоджено комерційні зв'язки між підприємствами країн КЄ (зокрема, засновано Асоціацію Карпатських торговельно–промислових палат) [9,с.7].

2. Регіональні структури влади та місцевого самоврядування КЄ мають реальну можливість бути безпосередніми учасниками спільних міжнародних проєктів, зміцнювати двосторонні партнерські зв'язки як між областями, так і між конкретними територіальними громадами [2,с.29]. В рамках КЄ реалізовано ряд цікавих проєктів. Саме в м. Любліні 24 листопада 2008 року відбулась підсумкова конференція по спільному проєкту «Ключові проєкти для транскордонної співпраці Люблін–Луцьк–Львів–Івано–Франківськ» [15]. Корисною є реалізація польсько–українського проєкту «Міста, що розвиваються – використання польського та українського досвіду у сфері будівництва сучасного самоврядування». Щодо партнерських відносин, то Івано–Франківськ підписав Угоди про партнерство з 21 містом світу. Серед них 15 міст країн Карпатського єврорегіону [14].

3. Карпатський єврорегіон стає важливим інструментом співробітництва місцевих і регіональних влад України не тільки з окремими державами, але й всього Євросоюзу [2,с.30]. Зокрема, налагоджено співро-

бітництво з міжнародними структурами, зокрема з Комітетом економіки Європи при ООН, євро регіоном «Maas–Reijn».

4. Створення тривалих міжрегіональних зв'язків і контактів сприяло чотирьом країнам Карпатського євро регіону вступити до ЄС. Після вступу країн–учасників євро регіону до ЄС роль євро регіонів стала значно більшою, з огляду на правове зміцнення основ їх діяльності. Після інтеграції до ЄС євро регіони отримали юридичну самостійність і можуть впливати на формування видаткової частини європейських фондів.

Впродовж періоду функціонування євро регіону стали помітними ряд недоліків.

1. Країни–члени євро регіону, на момент його утворення, не відносилися до ЄС. Відповідно – регіони не могли скористатися фінансовою допомогою ЄС, зокрема програмою INTERREG, яка є найважливішим джерелом транскордонної співпраці [22,с.78]. Після вступу частини країн–учасників євро регіону до ЄС, основоположною проблемою функціонування євро регіону залишається нерівномірний доступ до джерел євро регіональної співпраці.

2. Великі розміри території євро регіону утруднюють координацію дій та спільне узгодження конкретної діяльності, а співпраця переважно реалізується у двосторонньому форматі. Науковці та експерти сходяться в твердженнях, що Карпатський євро регіон, складаючись з прикордонних територій п'яти країн, які перебувають на різних етапах структурної трансформації, є інституцією недостатньо функціональною [20,с.336,328;3,с.2;12,с.122].

3. Перші роки функціонування євро регіону продемонстрували брак досвіду держав (регіонів) з пошуку європейських структурних фондів [20,с.332], що утруднювало розвиток прикордонної співпраці.

4. Існує невідповідність компетенції національних сторін, яка пов'язана з різними системами адміністративно–територіального устрою у п'яти державах–членах КЄ [3,с.2].

Для ефективної співпраці регіонів у рамках КЄ оптимальним варіантом є утворення професійних виконавчих структур, скажімо, у формі асоціацій органів місцевого самоврядування або агенцій регіонального розвитку територій, що входять до кожної з національних частин Карпатського євро регіону [3,с.2–3].

В Польщі реформування національної сторони євро регіону не можливе було б без адміністративно–територіальної реформи 1999 року. До реформи сторонами Карпатського євро регіону були державні адміністрації – воєводства, а після – орган місцевого самоврядування.

Після адміністративної реформи представники польської національної сторони євро регіону побачили, що головною перешкодою в їхньому функціонуванні є брак юридичних повноважень для доступу до фінансових джерел ЄС на транскордонну співпрацю. Разом з тим, активно включитися в діяльність Карпатського євро регіону не міг ніхто, крім воєводств. У зв'язку з цим 1 березня 2001 року було утворено об'єднання «Євро–Карпати», яке отримало юридичний статус польської сторони Карпатського євро регіону. Існування такого об'єднання дозволило розв'язати юридичні і організаційні питання євро регіону [22,с.83].

Подібні рішення були прийняті як в Угорщині, так і в Україні. В 2008 році національним представництвом України в Карпатському євро регі-

оні засновано Асоціацію органів місцевого самоврядування «Єврорегіон Карпати – Україна». Членами Асоціації на даний час є 63 органи місцевого самоврядування та їх асоціації: 2 обласні ради, 21 районна рада, 5 міських рад, 2 селищні ради та 30 сільських рад, а також 3 об'єднання: Асоціація гірських районів Львівщини «Бойківські Бескиди», Асоціація органів місцевого самоврядування регіону Гуцульщини та Асоціація місцевих рад «Ради Львівщини» [3,с.3]. «Єврорегіон Карпати – Україна» володіє відповідними компетенціями для здійснення виконавчих функцій в українській національній стороні.

6. Проблемою є відсутність єдиних джерел фінансування для всього Карпатського єврорегіону в рамках програм співпраці Європейського Союзу. До цього часу фінансове сприяння для розвитку території Карпат має незначний характер [3,с.3]. Проблема уніфікації джерел фінансування посилилася після вступу Польщі, Угорщини, Словаччини і Румунії до ЄС. Тепер для них основною стала програма INTERREG III – одна з найважливіших і фінансово містких програм.

Для України основною програмою залишається TASIC.

В ситуації існуючих системних проблем, національні сторони КЄ намагаються подолати вади, які заважають реалізації завдань єврорегіону.

Одним з перших реформування розпочало польське представництво Карпатського єврорегіону, пропозиції якого стосувалися вдосконалення структури єврорегіону, зокрема у сфері прийняття рішень. А також ними пропонувалося утворити Єврорегіональну Систему Співпраці, яка б мала стати інструментом активізації напрямів діяльності на теренах КЄ.[22, с.83]

Польські автори реформи виділили три «кризи» Карпатського єврорегіону.

Перша – *криза ідентифікації*, яка полягає в відсутності безпосереднього зв'язку громад з єврорегіоном. Така ситуація впливає на непристосованість структури єврорегіону до потреб громад [22,с.83–84]. Згідно Статуту Карпатський єврорегіон формується на основі територіального підходу.

Друга – *криза представництва* зумовлена тим, що в Раді єврорегіону засідають по три представники з кожної країни. Така умова позбавляє представництва деяких її членів, викликає брак зацікавленості активною діяльністю, призводить до внутрішніх конфліктів і утруднює функціонування Сторін[22,с.84].

Проблема «представництва» стосується і України, де членами єврорегіону є чотири області, та Румунії, де їх ще більше. Стаття 2 Статуту Карпатського єврорегіону визначає регіональний масштаб організації, але не вказує, хто є національною стороною. Оскільки лише у Польщі учасником асоціації є один регіон, регіональні та місцеві органи влади Румунії, Словаччини, Угорщини та України потребують додаткової координації дій в рамках єврорегіону, погодження пропозицій рішень на національному рівні [3,с.2].

Третя – *криза участі (partyсypacji)* – відсутність інформації про діяльність єврорегіону Карпати, низький рівень ідентифікації. Брак знань та інформації обмежує розвиток громад, існування єврорегіону. Ситуація системної відсутності можливостей громад, брати участь в процесах управ-

лінія структурою єврорегіону, є найгострішою формою функціональної неефективності Карпатського єврорегіону [22,с.84–85].

На сьогодні чи не найбільшою загальною проблемою прикордонного співробітництва є звужений спектр мотивацій та інтересів до безпосереднього співробітництва між прикордонними громадами та територіями. Тому, на думку ряду вчених, необхідно знайти спосіб перейти від контактної ролі інституту «єврорегіон» до реальної інтегративної та планувальнокоординуючої ролі в розвитку прикордонних територій. Ці проблеми можливо комплексно вирішувати на основі вироблення концепцій подолання асиметрій рівнів розвитку прикордонних територій (програми спільного розвитку прикордонних територій держав, а також Стратегія розвитку транскордонного співробітництва Карпатського єврорегіону на 2007–2011 рр., яка повільно, але все ж таки реалізується) [7,с.138].

Майбутнє Карпатського єврорегіону залежить від багатьох факторів, але перш за все від політики Європейського Союзу щодо Східної Європи.

На сьогодні цілі політики ЄС у Східній Європі вчені формулюють у вигляді тріади «безпека–стабілізація–європеїзація» [18,с.3]. Європейський Союз має безпосередній інтерес у стабілізації цього простору та у зниженні його конфліктного потенціалу. Наявність спільного кордону, посилення взаємозалежності та анонсування рядом східноєвропейських країн намірів набути в майбутньому членства в ЄС зумовлюють зростання зацікавленості Союзу в поступовій європеїзації даного простору [18,с.4]. Враховуючи правову невизначеність повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в транскордонному співробітництві, можна зробити висновок про недостатнє використання можливостей Асоціації та замалу участь в європейських програмах прикордонного співробітництва.

Дуже важливе значення для ефективного функціонування Карпатського єврорегіону має вдосконалення організаційної структури. Ефективна структура може активізувати багато можливостей у цій галузі і виступати в якості дієвого інструмента між прикордонними регіонами Східної та Західної Європи. У рамках проекту «Сталий розвиток прикордонних регіонів, забезпечений ефективним функціонуванням Карпатського єврорегіону», створення якого ініціює Асоціація європейських прикордонних регіонів, планується розробка відповідної моделі для ефективно роботи Карпатського єврорегіону та пакет інвестиційних проектів.

Очевидним є те, що майбутнє єврорегіону також полягає в пропагуванні культур, поєднанні народів, примноженні традицій, пропагуванні європейських цінностей, створюючи таким чином органічний зв'язок між Україною та ЄС.

Список використаних джерел

1. Беленькій П. Транскордонне співробітництво: проблеми і перспективи /П. Беленькій. – Львів: Юрист, 1996. – 210 с.
2. Брензович В. Транскордонне співробітництво на нових східних кордонах ЄС [Електронний ресурс] /В.Брензович // Транскордонне співробітництво на нових східних кордонах ЄС: матеріали міжнар. конф., 15 – 16 квітня 2009р., м.Ужгород / Фонд ім.

Фрідріха Берга. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/book/Mitryaeva2009/index.htm> С.27–31

3. Горбовий В. Системні проблеми Карпатського євро регіону та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / В.Горбовий, М.Литвин // Транскордонне співробітництво на нових східних кордонах ЄС: матеріали міжнар. конф., 15–16 квітня 2009 р., м. Ужгород / Фонд ім. Фрідріха Берга. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/book/Mitryaeva2009/index.htm>

4. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.coe.kiev.ua/docs/cets/cets106.htm>

5. Карпатський євро регіон [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.sagpathia.uz.ua/niz_inter.htm#region

6. Карпатський євро регіон. — Ужгород. — 2001. — 15 с.

7. Крижевський А. Транскордонне співробітництво: погляд з України [Електронний ресурс] / А.Крижевський // Транскордонне співробітництво на нових східних кордонах ЄС: матеріали міжнар. конф., 15–16 квітня 2009 р., м. Ужгород / Фонд ім. Фрідріха Берга. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/book/Mitryaeva2009/index.htm> с.136–140

8. Левчук Е. Проблемы развития приграничных и трансграничных районов Польши [Электронный ресурс] / Е.Левчук // Проблемы современной экономики. — №3(31). — Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php3?artid=26352>

9. Лендьел М. Досвід Карпатського Євро регіону: поштовх до переосмислення моделі транскордонного співробітництва [Електронний ресурс] / М. Лендьел // На шляху до Європи. Український досвід євро регіонів [за ред. С.Максименка, І.Студеннікова]. — К.: Логос, 2000. — С.1–16. — Режим доступу: <http://www.eru.org.ua/index.php?page=295>

10. Луцишин П. Євро регіон «Буг»: концепція та стратегія розвитку / Луцишин П. В., Луцишин Н. П., Клімчук Б. П. — Луцьк: Вежа, 2002. — 414 с.

11. Мітряєва С.І. «Карпатський євро регіон» — інструмент євро інтеграційної стратегії України / С.І. Мітряєва // Стратегічна панорама. — 2005. — № 1. — С. 42–51.

12. Мікула Н. Євро регіони: досвід та перспективи / Надія Мікула. — Львів: ІРД НАН України, 2003. — 222 с.

13. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво / Надія Мікула. — Львів: ІРД НАН УКР. — 2004. — 395 с.

14. Міста, що розвиваються — використання польського та українського досвіду у сфері будівництва сучасного самоврядування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mvk.if.ua/news/8019/>

15. Підсумкова конференція у Любліні. Перспектива для продовження транскордонної співпраці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mvk.if.ua/news/3922/>

16. Студенніков І. Феномен євро регіонів в контексті методології історико-регіональних досліджень [Електронний ресурс] / І.Студенніков // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. — Вип. 22–23. — К., 2003. — С. 187–201. — Режим доступу до журн.: <http://www.crs.org.ua/assets/files/studennikov%20art.%20for%20Hist.of.Ukr.doc>

17. Терещенко Т. Теоретичні засади транскордонного співробітництва / Т. Терещенко // Формування ринкових відносин в Україні. — 2005. — №3. — С.82–86.

18. Шаповалова О. Східна Європа в європейській системі міжнародних відносин [Електронний ресурс] / О.Шаповалова // Зовнішні справи. — 2010. — № 2. — Режим доступу до журн.: <http://www.uaforeignaffairs.com/article.html?id=455>

19. Badanie obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na granicy zewnętrznej Unii Europejskiej na terenie Polski w I kwartale 2010 roku/ Materiał na konferencję prasową w dniu 26 maja 2010 r. [Електронний ресурс] /Urząd Statystyczny w Rzeszowie. —

20. Demel G. Omówienie międzynarodowej konferencji «Wpływ rozszerzenia Unii Europejskiej na funkcjonowanie obszarów przygranicznych Polski i Ukrainy» Sanok, 12–14 marca 2003r. / G. Demel // Granice i pogranicza nowej Unii Europejskiej (Z badań regionalnych i lokalnych): [red. Malikowski M., Wojakowski D.]. – Kraków: Nowos, 2005. – С.324–336.

21. Euroregion Karpacki. – Poland: Wydawnictwo Unitekx, 1999. – 101 s.

22. Malikowski M. Euroregion Karpacki a akcesja Polski do Unii Europejskiej / M. Malikowski, K. Malicki, H. Kotarski // Granice i pogranicza nowej Unii Europejskiej (Z badań regionalnych i lokalnych): [red. Malikowski M., Wojakowski D.]. – Kraków: Nowos, 2005. – С.77–97.

Роик Н.Г. Институциональное трансграничное сотрудничество в контексте расширения ЕС: проблемы и перспективы Карпатского еврорегиона

Анализируются особенности Карпатского еврорегиона в контексте расширения Европейского Союза. Анализируются главные противоречия, которые мешают эффективному развитию еврорегиона, а также его достижения. Рассмотрены точки зрения украинских и некоторых зарубежных ученых, их отношение к достижениям и проблемам еврорегиона.

Ключевые слова: кордон, еврорегион, приграничное сотрудничество, трансграничное сотрудничество, евроинтеграционные процессы, ЕС.

Roik, N.G. Institutional transbordering cooperation in the contest of the EU's dispersion: the problems and progression of the Carpathian euroregion

In this article the specification of the Carpathian euroregion in the European Union are analysed. The main quarrels are discussed which disfract for the euroregion's stability and effective development and its reachment, too. Pored over views of the Ukrainian and foreign scientists as for the problems in the euroregion's activity. The definition's of «euroregion» and «fransbordering cooperation» are expounded.

Key words: border, euroregion, transborder cooperation, euro-integrative processes, EU.